

شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران

:

تاریخ تصویب / بازنگری	شرح بازنگری	تنظیم و تدوین کننده	تائید کننده	تصویب کننده
		رئیس امور سازمانی	مدیر ایمنی، بهداشت و محیط زیست	معاون وزیر و مدیرعامل

فهرست

-
- ۱- هدف ۲
  - ۲- دامنه کاربرد ۲
  - ۳- تعاریف ۲
  - ۴- مسئولیتها ۶
  - ۵- مراحل اجرا ۶
  - ۵-۱- تعریف موضوع و دامنه کار ۶
  - ۵-۲- انتخاب مشاور طرح ارزیابی اثرات زیست محیطی ۶
  - ۵-۳- ارائه اطلاعات مورد نیاز به مشاور طرح ۷
  - ۵-۴- بررسی روند اجرای طرح ۷
  - ۵-۵- پیگیری تهیه و ارسال گزارش اجمالی ۹
  - ۵-۶- پیگیری تهیه، ارسال و اخذ تأییدیه گزارش تفصیلی ۱۰
  - ۵-۷- رعایت نتایج ارزیابی و راهکارها ۱۰
  - پیوست (۱): راهنمای تهیه خلاصه طرح ۱۱
  - پیوست (۲): رئوس و سرفصل گزارشات ارزیابی اجمالی طرح ها و پروژه ها ۱۲
  - پیوست (۳): رهنمودها و پیشنهادات تهیه گزارش اجمالی طرح ۱۶

۱- هدف

طبق مصوبه شورای عالی حفاظت محیط زیست، قبل از احداث و یا توسعه پروژه‌های احداث پالایشگاه، خطوط لوله نفت و گاز و انبارهای نفت و فرآورده، اثرات زیست‌محیطی پروژه‌ها بایستی مورد ارزیابی قرار گرفته و پس از تأیید دفتر ارزیابی زیست‌محیطی سازمان حفاظت محیط زیست، عملیات اجرایی آغاز گردد. هدف از این دستورالعمل الزام به اجرای طرح ارزیابی اثرات زیست‌محیطی پروژه‌ها می‌باشد.

۲- دامنه کاربرد

کلیه شرکت‌های فرعی شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران

۳- تعاریف

• طرح: طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی که موضوع مصوبه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰ هیئت دولت می‌باشد.

این فهرست در ارتباط با فعالیت‌های شرکت ملی پالایش و پخش به شرح ذیل می‌باشد:

- ◀ پالایشگاه در هر مقیاس
- ◀ نیروگاه با هر مقیاس (باستثنای نیروگاه‌های مولد مقیاس کوچک)
- ◀ اسکله و سکوها‌های نفتی در هر مقیاس
- ◀ خطوط لوله نفت در هر مقیاس (اصلاح، تعمیر یا تعویض خطوط مشمول ارزیابی نمی‌باشد).
- ◀ فرودگاه‌ها در هر مقیاس
- ◀ انبار نفت در هر مقیاس (در خصوص مناطق بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی با ظرفیت بیش از یک میلیون لیتر مشمول ارزیابی می‌شود).

- ◀ تصفیه‌خانه‌های فاضلاب در هر مقیاس
  - ◀ مراکز دفع و دفن انواع پسماندها (زباله سوز مرکزی) در هر مقیاس
  - ◀ پایانه‌های نفت و گاز در هر مقیاس (در خصوص مناطق بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی با ظرفیت بیش از یک میلیون لیتر مشمول ارزیابی می‌شود).
- گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی: گزارش مطالعاتی که با هدف پیش بینی و شناسایی مجموعه آثار و پیامدهای زیست‌محیطی احتمالی یک طرح صورت می‌گیرد و در قالب گزارش ارزیابی اجمالی و گزارش ارزیابی تفصیلی تدوین می‌شود.
  - گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی باید شامل هر دو دوره ساخت و بهره برداری طرح باشد و مسئولیت اجرا و زمان هر اقدام به منظور رفع یا کاهش آثار سوء زیست‌محیطی مشخص گردد.
  - گزارش ارزیابی اجمالی: گزارشی که بر اساس سرفصل‌های تعیین شده در پیوست (۲) مصوبه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰ تهیه می‌شود و هدف عمده آن، پیش بینی اثرات مهم و ماندگار طرح مورد نظر در محیط زیست و کمک به انتخاب بهینه گزینه‌های طرح می‌باشد.
  - گزارش ارزیابی تفصیلی: گزارشی تکمیلی و تا حد امکان کمی و مدلل که در آن جنبه‌ها و نکات مندرج در گزارش ارزیابی اجمالی بویژه وضع موجود محیط زیست منطقه اجرای طرح، جنبه‌های زیست‌محیطی طرح و شعاع تأثیرگذاری آنها و نیز تمهیدات مربوط بطور دقیق تشریح و ارائه می‌شود. هدف عمده این گزارش تدقیق پیش بینی اثرات و تصمیمات متخذه و در نهایت ارتقای کیفی تمهیدات پیشنهادی می‌باشد که شرح خدمات آن بر اساس پیوست (۲) در مقیاس دقیق تر توسط دستگاه اجرایی ذیربط با همکاری سازمان تهیه می‌شود.

- **مناطق تحت حفاظت:** منظور از مناطق حفاظت شده، مناطق چهارگانه تحت حفاظت شامل پارک ملی، اثر طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت شده موضوع بند (الف) ماده (۳) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - مصوب ۱۳۵۳ - می باشد.
سازمان حفاظت محیط زیست موظف است برای اطلاع مجریان طرح ها، محدوده مناطق تحت حفاظت خود را مطابق مصوبات شورای عالی حفاظت محیط زیست و همچنین تالاب های بین المللی و مناطق حساس ساحلی - دریایی را به صورت نقشه های رقومی تهیه و منتشر نماید که نقشه منتشر شده تا انتشار نقشه جدید معتبر خواهد بود.
- **تالاب بین المللی:** تالاب هایی که در کنوانسیون جهانی رامسر به ثبت رسیده اند.
- **مناطق حساس ساحلی - دریایی:** شامل خورها، مصب ها، خلیج ها، تالاب های ساحلی، رویشگاه های حرا، بسترهای علفی، صخره های مرجانی، مناطق تخم گذاری لاک پشت های دریایی و نظایر آن که دارای منابع حساس ساحلی و دریایی یا وابسته به دریا می باشند.
- **کارگروه ارزیابی اثرات زیست محیطی:** مجریان طرح ها موظفند در مرحله امکان سنجی و مکان یابی آنها گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی مربوط را تهیه و جهت بررسی و تأیید "کارگروه ارزیابی اثرات زیست محیطی" (موضوع ماده ۲ مصوبه مورخ ۱۳۹۰/۸/۲۹ هیئت وزیران)، به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه نمایند.
ترکیب کارگروه به شرح زیر است:
الف - معاون محیط زیست انسانی سازمان (رئیس کارگروه)
ب - مدیرکل بخشی یا نماینده تام الاختیار معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
ج - نماینده تام الاختیار رئیس دستگاه اجرایی (حداقل در سطح مدیرکل)

تبصره ۱- دبیرخانه کارگروه در دفتر ارزیابی اثرات زیست محیطی سازمان مستقر می باشد و مدیر کل دفتر ارزیابی اثرات زیست محیطی سازمان، دبیر کارگروه می باشد.

تبصره ۲- جلسات کارگروه با حضور هر سه عضو یاد شده رسمیت می یابد و تصمیمات آن با رأی مثبت حداقل دو عضو، معتبر می باشد.

تبصره ۳- تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی صرفاً توسط مشاورین حقیقی و حقوقی ذیصلاح که صلاحیت آنها به تصویب مراجع قانونی رسیده باشد، (مطابق آیین نامه تشخیص صلاحیت مشاوران موضوع تصویب نامه شماره ۲۰۶۳۷/ت/۲۸۴۳۷ هـ مورخ ۱۳۸۴/۴/۲۳) مجاز است.

○ کارگروه ارزیابی اثرات زیست محیطی، نظرات نهایی خود را در مورد گزارش ارزیابی اجمالی، ظرف ۲۰ روز و در مورد گزارش ارزیابی تفصیلی ظرف ۴۵ روز پس از دریافت گزارش از مجری طرح، از طریق سازمان حفاظت محیط زیست به مجری اعلام می نماید. عدم ارسال پاسخ کارگروه توسط سازمان در موعد مقرر به معنی موافقت می باشد.

تبصره- رئیس کارگروه می تواند در موارد خاص ضمن اطلاع به مجری طرح برای یکبار مهلت بررسی گزارش ارزیابی اجمالی را به مدت یک ماه و بررسی گزارش تفصیلی را به مدت دو ماه تمدید نماید.

○ سازمان حفاظت محیط زیست نظر کارگروه ارزیابی اثرات زیست محیطی در خصوص گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی را به یکی از سه شکل زیر به مجری طرح ابلاغ خواهد نمود:

الف- موافقت با اجرای طرح (تأیید گزارش)

ب- موافقت مشروط با اجرای طرح (بر اساس گزینه های اصلاحی و یا راهکارهای بهسازی)

ج- مخالفت با اجرای طرح (عدم تأیید گزارش) و لزوم معرفی گزینه دیگر

۴- مسئولیت‌ها

- ◀ در هریک از شرکت‌های فرعی، مدیرعامل مسئولیت دارد که از انجام مطالعات ارزیابی اثرات زیست‌محیطی جهت پروژه‌ها و طرح‌هایی که در حوزه اختیاراتش قرار داشته و مشمول انجام مطالعات است، اطمینان حاصل نماید.
- ◀ رؤسا و مسئولین حفاظت محیط زیست شرکت‌های فرعی موظفند هماهنگی و پیگیری‌های لازم را جهت اجرای این مطالعات به انجام رسانند.
- ◀ در خصوص گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی طرح‌هایی که به تأیید کارگروه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی می‌رسد، واحدهای ستادی HSE مسئولیت نظارت عالیه بر اجرای صحیح مفاد گزارش یاد شده را داشته و در صورت لزوم همکاری لازم را با مسئولین حفاظت محیط زیست شرکت‌های فرعی خواهند داشت.

۵- مراحل اجرا

۵-۱- تعریف موضوع و دامنه کار

نوع فعالیت مربوطه اعم از ساخت پالایشگاه جدید، طرح‌های توسعه‌ای، احداث مخازن و یا خطوط لوله انتقال نفت خام و فرآورده، تعریف و محدوده کار اعم از نوع و میزان تولید، مواد اولیه، انرژی و آب مصرفی، نوع و میزان آلاینده‌های قابل انتشار به محیط زیست (آب، خاک، هوا)، روش‌های در نظر گرفته شده جهت تصفیه و کاهش آلاینده‌ها، میزان خاکبرداری و خاک‌ریزی و عملیات ساختمانی و مکانیکی و تعداد پرسنل مورد نیاز مشخص گردد.

۵-۲- انتخاب مشاور طرح ارزیابی اثرات زیست‌محیطی

مجریان طرح‌ها و پروژه‌ها قبل از شروع عملیات اجرایی، می‌بایستی نسبت به تهیه شرح خدمات برابر مفاد این دستورالعمل اقدام و مشاور حقوقی یا حقیقی ذیصلاحی را از طریق استعلام و بررسی

شرح خدمات، سوابق علمی و تجربی، مدت زمان انجام کار و نحوه اخذ تأییدیه از سازمان حفاظت محیط زیست انتخاب نمایند. لازم به ذکر است مشاور منتخب می‌بایست از مشاوران رده یک در رتبه‌بندی معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری باشد.

۳-۵- ارائه اطلاعات مورد نیاز به مشاور طرح

کلید اطلاعات مورد نیاز اعم از اطلاعات مربوط به مواد اولیه، محصول و آلاینده‌ها باید توسط مجری طرح در اختیار مشاور قرار گیرد.

۴-۵- بررسی روند اجرای طرح

در طول مدت اجرای طرح، نظارت بر کار مشاور با برگزاری جلسات متعدد جهت برآورد پیشرفت کار و نحوه اجرای طرح طبق الگوی مصوب سازمان حفاظت محیط زیست و برنامه زمان‌بندی ارائه شده توسط مشاور انجام خواهد شد. در جلسات کارشناسی نحوه جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز به ویژه در زمینه جغرافیایی و زیست‌محیطی منطقه با فاکتورهای انسانی، جانوری و گیاهی و بافت فرهنگی طبق نیازمندی‌های طرح بررسی و در صورت نیاز نحوه عمل مشاور تصحیح می‌گردد.

مشاور بایستی گزارش مطالعات ارزیابی پیامدهای زیست محیطی را در شش فصل به شرح ذیل تنظیم نماید:

فصل اول: شامل اهداف و ضرورت اجرای طرح قوانین و استانداردهای زیست محیطی مربوطه

فصل دوم: شامل تشریح موقعیت استقرار و گزینه‌های فنی و مکانی، فازبندی و طرح توسعه، تأمین مواد، ریزفعالیت‌های فرآیند، ظرفیت، منابع و مواد اولیه مورد نیاز و نحوه تأمین آنها، نیروی انسانی، آلودگی‌ها و کم و کیف تخریب در محیط زیست و منابع ایجاد آنها

فصل سوم: شامل تشریح وضعیت موجود محیط زیست در چهار بخش به شرح محیط فیزیکی، محیط طبیعی، محیط اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی و محیط سایر طرح های توسعه منطقه

فصل چهارم: شامل پیش بینی اثرات و پیامدهای زیست محیطی طرح در چهار بخش:

الف- اثرات زیست محیطی بر محیط فیزیکی

- ۱- اثرات بر خاک: مورفولوژی و کیفیتی
- ۲- اثرات بر آب: کمیت و کیفیت آب
- ۳- اثرات بر اقلیم، هوا و صوت: تغییرات هوا و بارش ها، کیفیت هوا
- ۴- اثرات ثانویه بین خاک، آب و هوا

ب- اثرات زیست محیطی بر محیط های طبیعی

- ۱- اثرات بر گونه های گیاهی
- ۲- اثرات بر گونه های جانوری
- ۳- اثرات بر زیستگاه ها، چشم اندازها و مسیر مهاجرت پرندگان

ج- اثرات زیست محیطی بر محیط های اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی

- ۱- اثرات بر سلامت و محیط بهداشتی مردم
- ۲- اثرات بر محیط اجتماعی: اشتغال، مسکن، آموزش
- ۳- اثرات بر محیط فرهنگی: اعتقادات فرهنگی و مذهبی مردم، میراث فرهنگی

د- اثرات زیست محیطی بر سایر طرح های توسعه

- ۱- اثر بر سایر طرح های توسعه کشاورزی، صنعتی و خدماتی منطقه
- ۲- اثر بر طرح آمایش منطقه
- ۳- اثر بر کاربری اراضی منطقه

فصل پنجم: شامل تجزیه، تحلیل و استنتاج مجموعه آثار و پیامدهای زیست محیطی طرح

فصل ششم: شامل ارائه برنامه اقدامات اصلاحی و برنامه مدیریت و پایش زیست محیطی

طرح

توجه: ارزیابی باید برای دوره‌های ساخت و بهره‌برداری طرح یا پروژه تهیه شود و تمهیدات لازم برای کاهش اثرات منفی زیست محیطی اندیشیده شده و مسئولیت اجرا و زمان هر اقدام نیز مشخص گردد.

توجه: مطالعات ارزیابی آن قسمت از طرح‌ها و پروژه‌های مشمول این دستورالعمل، اعم از خطی و یا نقطه‌ای که داخل مناطق حفاظت شده واقع شده‌اند به صورت تفصیلی خواهد بود. بهسازی، تعمیر و بازسازی تأسیسات موجود در این مناطق بلامانع است.

توجه: در مورد طرح‌ها و پروژه‌هایی که در آنها احتمال بروز مخاطرات و سوانح زیست محیطی به صورت توأم وجود دارد، تهیه و ارائه گزارش ارزیابی مخاطرات زیست محیطی به صورت ضمیمه گزارش ارزیابی مربوطه، الزامی است. فهرست مکانی و نوع پروژه‌های مشمول تهیه گزارش ارزیابی مخاطرات زیست محیطی به تصویب کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست دولت خواهد رسید.

۵-۵- پیگیری تهیه و ارسال گزارش اجمالی

مشاور لازم است خلاصه طرح را مطابق پیوست (۱) و گزارش ارزیابی اجمالی را طبق الگوی مصوب ارائه شده در بند ۴-۵ و راهنمای ارائه شده در پیوست (۲)، تهیه و به سازمان حفاظت محیط زیست ارسال و تأییدیه اولیه آن را اخذ نماید. روند تهیه و ارسال و اخذ تأییدیه باید نظارت و پیگیری گردد تا تأخیری در ارائه رخ ندهد. ضمناً اصلاحات اعلام شده از سوی سازمان حفاظت محیط زیست بایستی حداکثر ظرف مدت دو هفته انجام شود تا روند تأیید آن تسریع گردد.

۵-۶- پیگیری تهیه، ارسال و اخذ تأییدیه گزارش تفصیلی

پس از اجرای کامل طرح و ارائه گزارش تفصیلی، باید طرح به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه گردد. در صورت نیاز به هرگونه اصلاحات، مجری طرح در اسرع وقت اصلاحات لازم را به عمل آورده و پیگیری تا اخذ تأییدیه کامل ادامه خواهد داشت.

۵-۷- رعایت نتایج ارزیابی و راهکارها

به استناد ماده ۷۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، رعایت نتایج ارزیابی و راهکارهای طرح و پروژه‌هایی که به تأیید سازمان حفاظت محیط زیست می‌رسد توسط مجری یا مجریان طرح‌ها الزامی است. در این راستا سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است برای مجریانی که مفاد مندرج در گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی را رعایت ننموده‌اند، در دو نوبت با مهلت ۲۰ روزه اخطاریه صادر نماید و در صورت عدم توجه با مجری طرح برابر قوانین و مقررات از جمله ماده (۶۹۰) قانون مجازات اسلامی رفتار می‌شود.

۶- تاریخ تصویب و اجرا

این دستورالعمل توسط مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست تهیه و توسط امور سازمانی در شش بند تنظیم و تدوین یافته و در تاریخ به تصویب معاون محترم وزیر و مدیرعامل شرکت رسیده و در سطح شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی لازم الاجرا می‌باشد.

علیرضا ضیغمی
معاون وزیر و مدیرعامل

سیروس دهقان مدیسه
رئیس امور سازمانی

اصغر رضایی
مدیر ایمنی، بهداشت و محیط زیست

پیوست (۱): راهنمای تهیه خلاصه طرح

خلاصه طرح در برگیرنده موارد زیر حداکثر در ۱۲ صفحه باشد:

- نام شرکت
- کارفرما
- نام پروژه
- نام و آدرس مجری پروژه
- هدف از اجرای پروژه و لزوم انجام آن
- نوع و ویژگی‌های عمومی پروژه
- فازهای اجرایی پروژه و زمانبندی آنها (آماده سازی، ساخت و ساز و ...)
- فعالیت‌های پروژه (خط تولید و فعالیت‌های جانبی)
- نوع و میزان منابع و مواد اولیه مصرفی و محل تأمین آنها، ظرفیت تولید و نوع میزان محصولات اصلی و جانبی
- محل پیشنهادی برای اجرای پروژه، گزینه‌های مکان‌یابی و دلایل انتخاب مکان‌های پیشنهادی
- نیازهای زیربنایی (راه، خدمات عمومی، مسکن و ....) و امکانات موجود
- برآورد نیروی انسانی مورد نیاز
- وضعیت عمومی محیط زیست منطقه و حساسیت‌های آن
- ارائه نقشه وضعیت محدوده اجرای طرح نسبت به نزدیک‌ترین مناطق چهارگانه سازمان حفاظت محیط زیست
- فهرست انواع آلاینده‌ها و پسماندهای مهم (آلاینده‌های هوا، فاضلاب‌های صنعتی و بهداشتی، زائدات و ضایعات و زباله، سر و صدا و پرتوها و ...)
- فهرست پیامدهای مثبت (مفید) و آثار منفی (نامطلوب) اجرای طرح
- دامنه و اهمیت مهمترین جنبه زیست‌محیطی طرح
- فهرست اقدامات پیشگیری، کنترل و کاهش هر یک از آثار زیست‌محیطی

پیوست (۲): رئوس و سرفصل گزارشات ارزیابی اجمالی طرح ها و پروژه های

مشمول ارزیابی زیست محیطی

گزارش اجمالی ارزیابی طرح در برگیرنده موارد زیر حداکثر در ۱۰۰ صفحه باشد:

۱- چکیده غیرفنی: شامل نوع و ویژگی های پروژه، گزینه های موجود، خلاصه ای از وضعیت موجود محیط زیست، آثار مهم طرح بر محیط زیست و برنامه های پیشگیری، کاهش و کنترل آثار نامطلوب و نتیجه گیری از ارزیابی زیست محیطی (حداکثر تا ۵ صفحه)

۲- تشریح طرح یا پروژه پیشنهادی (حداکثر تا ۲۰ صفحه)

۲-۱- عنوان طرح

۲-۲- اهداف، نیازها و ضرورت های طرح

۲-۳- جایگاه طرح در برنامه ها و سیاست های کلی مملکت

۲-۴- قوانین، مقررات و استانداردهای زیست محیطی مرتبط با طرح

۲-۵- موقعیت مکان پیشنهادی طرح (روی نقشه با ذکر فواصل از کلیه کاربری های موجود در منطقه)

۲-۶- گزینه های مکانی و فنی طرح

۲-۷- فازبندی کلی طرح (آماده سازی، ساخت و ساز، اجرا و بهره برداری و ...) و برنامه های توسعه آتی

۲-۸- تشریح ریز فعالیت های طرح به تفکیک فاز احداث و بهره برداری

۲-۹- نمودار خط تولید و تشریح فرآیندها برای واحدهای صنعتی و معدنی (تولیدی)

فرآیندها و عملیات پیش بینی شده در طرح (تولید، خدمات و...) و نمودار خط تولید

۲-۱۰- تأسیسات جانبی و پروژه های پی آیند (احداث راه، اماکن و خدمات عمومی و ...)

۲-۱۱- ویژگیهای طرح در هر یک از گزینه ها و فازهای طرح شامل:

- ۱-۱۱-۲-۱- ارائه ظرفیت تولید (در مورد طرح‌های صنعتی، معدنی و عمرانی تولیدی نظیر نیروگاه‌های برق‌آبی) و یا ارائه سطح خدمات‌رسانی برای طرح‌های عمرانی - خدماتی (احداث راه فرودگاه، خطوط انتقال گاز و ...)
  - ۲-۱۱-۲-۲- تخمین کلی سرمایه‌گذاری ریالی و ارزی
  - ۳-۱۱-۲-۳- برآورد نوع و میزان مواد اولیه، محل تأمین و نحوه انتقال آنها
  - ۴-۱۱-۲-۴- برآورد نوع و میزان منابع (آب، انرژی، سوخت و ...) و موارد مصرف، محل تأمین و نحوه انتقال آنها
  - ۵-۱۱-۲-۵- برآورد نیروی انسانی و محل تأمین
  - ۶-۱۱-۲-۶- برآورد و میزان محصولات اصلی و جانبی (برای طرح‌های تولیدی)
- ۳- تشریح مرحله آماده‌سازی و اقدامات زیربنایی که منجر به تغییر و تخریب محیط زیست می‌شود به صورت فهرستی از: خاکبرداری، برداشت پوشش گیاهی، احداث استخر باطله، زهکشی، حفاری، انفجار، تغییر در مسیر آبهای سطحی، محل تأمین منابع قرضه، احداث جاده و تأسیسات عمومی و خدماتی و ... (حداکثر تا ۴ صفحه)
- ۴- آلاینده‌ها و پسماندهای مهم تولید شده طی فرآیندها و عملیات در هر یک از گزینه‌ها و فازهای طرح شامل: آلاینده‌ها و پسماندهای تولید شده طی فرآیند و عملیات در هر یک از گزینه‌ها و فازهای طرح شامل آلاینده‌های هوا، فاضلاب‌های بهداشتی و صنعتی، زائدات و ضایعات زباله، سر و صدا، ارتعاشات، پرتوها و ... (حداکثر تا ۵ صفحه)
- ۵- خطرات، سوانح و عدم ایمنی مرتبط با طرح در هر یک از گزینه‌ها و فازهای پیشنهادی شامل احتمال انفجار، نشت پیامدهای وقوع بلایای طبیعی و موارد غیر منتظره (حداکثر تا ۵ صفحه)
- ۶- تشریح وضعیت موجود محیط زیست منطقه
- در زمینه‌های زیر پیش از اجرای طرح برای هر یک از گزینه‌های پیشنهادی (همراه با نقشه‌ها و ترجیحاً به صورت جداول و نمودارها حداکثر تا ۲۵ صفحه):
- ۶-۱- تعریف محدوده مطالعاتی و نمایش روی نقشه

۲-۶- محیط فیزیکی شامل موارد:

۱-۲-۶- خاکشناسی (نوع و قابلیت‌های کار، شیب، فرسایش و ...) آلودگی‌های خاک و منابع مهم آنها

۲-۲-۶- زمین شناسی (مثل توپوگرافی، زلزله خیزی، رانش زمین و ...)

۳-۲-۶- منابع آب (موقعیت، کیفیت و کمیت آبهای سطحی و زیرزمینی، وضعیت سطح ایستابی منطقه و رژیمهای سیلابی و کم آبی، آلودگی‌های آب و منابع مهم آنها، مصارف فعلی منابع آب)

۴-۲-۶- هوا و اقلیم (وضعیت اقلیمی گلباد، نزولات، دما و تبخیر در دوره زمانی ۱۰-۵ ساله، آلودگی‌های هوا و منابع مهم آنها)

۵-۲-۶- صدا و ارتعاشات (سطح صدا، آلودگی‌های صوتی و منابع مهم آنها)

۳-۶- محیط طبیعی و بیولوژیکی: زیستگاه‌های آبی و خشکی (با ذکر لیست جوامع گیاهی و جانوری و گونه‌های نادر و با ارزش، مناطق ۴ گانه محیط زیست)

۴-۶- بهداشت و سلامت جامعه (با لحاظ نظرات دانشگاه علوم پزشکی ذیربط محل احداث پروژه)

۵-۶- محیط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (جمعیت و ویژگی‌ها و تحولات آن، اشتغال، تسهیلات، آموزش، بهداشت، اعتقادات فرهنگی و مذهبی، میراث فرهنگی)

۶-۶- معرفی اجمالی سایر طرح‌های توسعه مصوب و یا در دست اجرای محدوده مطالعاتی (طرح‌های توسعه کشاورزی، صنعتی و خدماتی با نمایش موقعیت آنها نسبت به محل اجرای طرح مورد نظر روی نقشه توپوگرافی سازمان جغرافیائی نیروهای مسلح)

۷-۶- تشریح کاربری اراضی محدوده مورد مطالعه و راهبردهای طرح‌های برنامه‌ریزی بالا دست برای محدوده فوق‌الاشاره

- ۷- پیش بینی آثار و پیامدهای مثبت و منفی طرح (در طرح های چند پروژه ای با تأکید بر اثرات جمعی) برای هر یک از گزینه ها و فازهای پیشنهادی (حداکثر تا ۲۰ صفحه) به صورت زیر:
- ۷-۱- اثر بر محیط فیزیکی (توپوگرافی، خاک، ویژگیهای زمین شناسی، آب، هوا و اقلیم)
- ۷-۲- اثر بر محیط طبیعی و بیولوژیکی (جوامع گیاهی و جانوری، زیستگاههای آبی و خشکی)
- ۷-۳- اثر بر وضعیت بهداشت و سلامت جامعه (با لحاظ نظرات دانشگاه علوم پزشکی ذیربط محل احداث پروژه)
- ۷-۴- اثر بر محیط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (جمعیت، اشتغال، مسکن، آموزش و بهداشت، اعتقادات فرهنگی و مذهبی، میراث فرهنگی و ...)
- ۷-۵- اثر بر کاربری های اراضی و دیگر طرح های توسعه محدوده مطالعاتی
- ۸- تجزیه و تحلیل آثار کاربری ها و پیامدهای زیست محیطی طرح و استنتاج
- ۹- مدیریت و پایش زیست محیطی طرح:
- ۹-۱- ارائه شیوه های پیشگیری، کاهش و کنترل برای هر یک از آثار منفی زیست محیطی مرتبط با فعالیت های طرح (حداکثر تا ۱۰ صفحه)
- ۹-۲- ارائه برنامه کلی مدیریت زیست محیطی برای اندازه گیری و پایش آثار زیست محیطی و بازرسی و نظارت بر حسن انجام اقدامات پیشنهادی کنترل و کاهش
- ۱۰- ارزیابی و مدیریت ریسک زیست محیطی (برحسب ضرورت)
- ۱۱- منابع و مراجع مورد استفاده در تهیه گزارش، ادارات، سازمانهای دولتی، اشخاص حقیقی و حقوقی
- ۱۲- نام، مشخصات، مسئولیت و تجربیات ارزیابی هر یک از مشاوران و تهیه کنندگان گزارش ارزیابی اجمالی

پیوست (۳): رهنمودها و پیشنهادات تهیه گزارش اجمالی طرح

جهت جامعیت بیشتر گزارش و سرعت بخشیدن به فرایند بازنگری آن، رعایت موارد زیر توصیه

می شود:

◀ در گزارش ارزیابی اجمالی باید اطلاعات اصلی روی نخستین صفحه و قبل از چکیده غیرفنی ارائه شود. این اطلاعات شامل نام و موضوع طرح، نام مجری (کارفرما یا سرمایه گذار طرح)، نام سازمان یا وزارتخانه مسئول، نام و مشخصات نماینده مجری طرح جهت حفظ ارتباط، نام مشاور و تهیه کنندگان گزارش، نوع گزارش و تاریخ تهیه آن می باشد.

◀ چکیده غیر فنی در گزارش تفصیلی باید بتواند به پرسش های زیر پاسخ گوید:

- نوع طرح و هدف از اجرای آن چیست؟
- نیازها و ضرورت های اجرای طرح کدامند؟
- طرح پیشنهادی چه فرآیندها و عملیاتی دارد؟
- طرح در کجا اجرا می شود؟
- طرح شامل چه مراحل است؟ هر یک چه وقت آغاز می شود و چه مدت به طول می انجامد؟

◀ استفاده از نقشه، عکس، نمودار و جدول برای نمایش آمار و اطلاعات و بیان نتایج، شیوه ای بسیار موثر برای آشنایی با پروژه و درک مطالب توسط بررسی کنندگان و تصمیم گیرندگان است.

◀ مطالب گزارش باید ساده، روشن و صریح باشد. استفاده از مفاهیم مبهم، عبارات سنگین و تجزیه و تحلیل های پیچیده در گزارش، کار بررسی را مشکل می سازد.

◀ از ارائه اطلاعات بسیار تخصصی باید پرهیز شود. این گونه آمار و اطلاعات در صورت نیاز می توانند همراه با مراجع در پیوست ها آورده شوند.

◀ گزارش باید علمی، منطقی و عاری از اعمال نظر باشد تا مطالعه کنندگان فرصت تجزیه و تحلیل مستقل و بدون سوگیری را داشته باشند.

- ◀ جهت تکمیل اطلاعات و اطمینان از صحت و دقت آنها باید امکانی فراهم شود که در صورت لزوم محل اجرای پروژه، گزینه های مکانی و منطقه ای مورد بررسی و بازدید قرار گیرد.
- ◀ ارایه اطلاعات واقعی و دقیق، بررسی آثار حقیقی و نتیجه گیری منطقی توسط تهیه کننده گزارش ضمن ایجاد اعتماد متقابل، کار اظهار نظر را آسان تر و مطمئن تر ساخته و از اتلاف زمان و انرژی جهت کنترل اطلاعات پیشگیری می نماید.
- ◀ پیش از آغاز ارزیابی بهتر است کلیه قوانین، مقررات، آیین نامه ها، ضوابط، معیارها و استانداردهای زیست محیطی مرتبط با طرح پیشنهادی گردآوری و وضعیت طرح نسبت به آنها بررسی شود.